



IV.7021.204.2014.MK

**Pan Zbigniew Ziobro**  
**Minister Sprawiedliwości**

Rzecznik Praw Obywatelskich – obok Rzecznika Praw Dziecka – zajmuje się także prawami najmłodszych obywateli – dzieci. Ich prawa bywa, że pozostają w skomplikowanym związku z prawami dorosłych obywateli – rodziców, a zdarza się także, że wykonywanie praw rodziców stoi w sprzeczności z prawami dziecka. W niniejszym piśmie chcę poruszyć problem prawa dziecka do styczności z obojgiem rodziców oraz prawa rodzica niemieszkającego z dzieckiem do utrzymywania z nim kontaktów, niezależnie od zakresu władzy rodzicielskiej, zgodnie z art. 113 i następnymi ustawy z 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t. j. Dz.U. z 2015 r., poz. 2082).

Wykonywanie kontaktów regulowane jest obecnie przez przepisy art. 598<sup>15</sup>-598<sup>22</sup> ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t. j. Dz.U. z 2014 r., poz. 101 ze zm.). Na mocy tych przepisów jeżeli osoba, pod której pieczę dziecko pozostaje, nie wykonuje albo niewłaściwie wykonuje obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, sąd opiekuńczy, uwzględniając sytuację majątkową tej osoby, zagrozi jej nakazaniem zapłaty na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem oznaczonej sumy pieniężnej za każde naruszenie obowiązku. Tak samo uregulowana jest sytuacja osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem albo osoby, której tego kontaktu zakazano, która narusza obowiązki wynikające z dokumentu regulującego kontakty. Jeżeli osoba, której sąd opiekuńczy zagroził nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, nie wypełnia nadal swego obowiązku, sąd opiekuńczy nakazuje jej zapłatę należnej sumy pieniężnej, ustalając jej wysokość stosownie do liczby naruszeń.

Od uchwalenia tych przepisów upłynęły ponad cztery lata, zaś do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływa wiele skarg na przewidziany nimi tryb postępowania. Podnoszone są zarzuty niejasności, długotrwałości (dwa etapy postępowania), nieskuteczności

procedury; wskazywano także, że w niektórych przypadkach uprawniony do kontaktów rodzic może zgłaszać skargi (uzasadnione bądź nie) na wykonywanie kontaktów w celu uzyskania dla siebie kwoty pieniężnej (art. 598<sup>16</sup> KPC) i odzyskania w ten sposób płaconych na dziecko alimentów. Nie wykształciła się jednolita praktyka i linia orzecznicza sądów powszechnych (m.in. wskutek braku możliwości wniesienia w większości spraw rodzinnych i opiekuńczych, w tym o kontakty, skargi kasacyjnej), co wywołuje niepewność prawną obywateli. W przypadku niektórych rodziców, którzy pomimo zasądzenia kolejnych kwot pieniężnych nadal uniemożliwiają uprawnionym wykonywanie kontaktów, zadłużenie urosło nawet do kilkudziesięciu tysięcy złotych. Za problem można także uznać fakt obciążania zobowiązanego rodzica kwotami pieniężnymi za brak realizacji kontaktów w przypadku, gdy do kontaktów nie dochodzi wskutek oporu samego dziecka.

W tych okolicznościach wydaje się wskazane przeprowadzenie dokładnej analizy akt sądowych w sprawach o wykonywanie kontaktów w trybie art. 598<sup>15</sup>-598<sup>22</sup> KPC, celem zbadania ich faktycznej efektywności (w tym np. wysokości orzekanych kwot, ich ściągalności, czasu trwania postępowań, trwałych zmian w postępowaniu rodziców pod wpływem orzeczeń), znalezienia słabych punktów obecnej regulacji oraz rozważenia potrzeby i kierunku zmian. Zasadna byłaby także analiza tego, co faktycznie badają sądy w sprawach o wykonywanie kontaktów – czy badają powody niedojścia kontaktów do skutku; czy odstępują od orzeczenia kwoty pieniężnej w przypadku oporu samego dziecka; czy badają przyczyny konfliktu rodziców (np. wina w rozkładzie pożycia, przemoc w rodzinie czy przestępstwa dokonane przez jednego z rodziców na szkodę drugiego lub dziecka); czy podejmują z urzędu działania mające na celu zmianę orzeczonych kontaktów, jeśli w toku postępowania o wykonanie kontaktów stwierdzą, że ich ustalona forma nie jest zgodna z dobrem dziecka; czy miarkują orzekane kwoty w zależności o stanu majątkowego zobowiązanego rodzica i czy wiążą je z orzekanymi i egzekwowanymi kwotami alimentów.

Należy wskazać, że możliwość utrzymywania regularnych kontaktów z rodzicami jest uznawana za jedno z praw dziecka. Na mocy art. 9 ust. 3 Konwencji o prawach dziecka (Dz.U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526 ze zm.) Państwa-Strony będą szanowały prawo dziecka odseparowanego od jednego lub obojga rodziców do utrzymywania regularnych stosunków osobistych i bezpośrednich kontaktów z obojgiem rodziców, z wyjątkiem przypadków, gdy jest to sprzeczne z najlepiej pojętym interesem dziecka. Z kolei na mocy art. 8 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284 ze zm.) każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji. Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu już kilkakrotnie badał sprawy dotyczące kontaktów rodzica z dzieckiem w kontekście polskim i np. w sprawie Z. przeciwko Polsce (wyrok z 20 kwietnia 2010 r., Nr skargi 34694/06) stwierdził naruszenie art. 8 Konwencji i uznał, że „władze nie powzięły kroków praktycznych, które, po pierwsze, zachęciłyby strony do

podjęcia współpracy w zakresie wykonania ustaleń kontaktowych, oraz, po drugie, nie zapewniły konkretnej i odpowiedniej pomocy właściwym funkcjonariuszom państwowym w ramach konkretnych rozwiązań prawnych dostosowanych do potrzeb rozwiedzionych rodziców i ich małoletniego dziecka”. Dlatego też kwestia istnienia racjonalnych i efektywnych regulacji prawnych, pozwalających na właściwą i aprobowaną przez wszystkich zainteresowanych członków rodziny realizację wzajemnych kontaktów jest bardzo istotna z punktu widzenia ochrony praw i wolności obywatelskich.

Na podstawie art. 12 pkt 2 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t. j. Dz.U. z 2014 r., poz. 1648 ze zm.) uprzejmie proszę Pana Ministra o spowodowanie przeprowadzenia szerokiej i dokładnej analizy zakreślonych powyżej zagadnień, związanych z orzekaniem o kontaktach rodziców z dzieckiem oraz wykonywaniem zapadłych w tym obszarze orzeczeń. Będę zobowiązany za poinformowanie o wynikach badania oraz o ewentualnych dalszych decyzjach Pana Ministra w tej kwestii, w tym o planowanych działaniach legislacyjnych.

Zwracam się do Pana Ministra także z uprzejmą prośbą o poinformowanie o stanowisku Pana Ministra wobec wymienionych powyżej problemów.

Podpis na oryginale